

Háda Béla:¹ A Kínai Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok haditengerészeti erőviszonyai – tények és nézőpontok²

Vezetői összefoglaló

- Az utóbbi időben egyre gyakrabban kerül reflektorfénybe a kínai haditengerészet gyors fejlődése, mely az Amerikai Egyesült Államok ágazati szakértői körében is élénk diskurzus tárgya.
- A kínai tengeri haderőnem valóban látványos fejlődést mutat, ám a legtöbb releváns képességcsoport esetében még mindig nagy kapacitás- és technológiai hátrány jellemzi az USA-éhoz képest.
- A közvélekedéssel ellentétben a legértékesebb előrelépést a kínaiak eddig nem az egyébként korszerűtlen felépítésű repülőgép-hordozók hadrendbe állításával érték el, hanem az ellátóegységek számának növelésével, a partraszállító kapacitások bővítésével, a nukleáris triád hiteles tengeri lábának megteremtésével és a cirkáló új osztályának kifejlesztésével, mely már az amerikai Arleigh Burke-osztályú rombolókkal állítható párba.
- Noha az amerikai haditengerészet kínai utoléréséről ma még nem beszélhetünk, a technológiováltás üteme Kínában sokkal gyorsabb riválisánál, ami már felvethet komoly kérdéseket az amerikai világelsőség jövőjéről.
- Kína ugyanakkor minden bizonnyal ma még valóban nem ambicionálja, hogy az amerikaival globális szinten is versenyképes flottát építsen fel. Sokkal valószínűbb a kelet-ázsiai és észak-indiai-óceáni vizek feletti haditengerészeti dominancia igénye, mely ugyanakkor jelentős helyi hatalmak érdekeibe ütközik.

2020 szeptemberében az Amerikai Egyesült Államok védelmi minisztériuma újabb éves jelentést adott ki a Kongresszus számára a Kínai Népköztársaság katonai fejlődéséről.³ A dokumentum 2019-ig bezárólag vizsgálja az ország védelmi szektorának alapfolyamatait, egyik nagy visszhangot kiváltó megállapítása pedig az volt, hogy a kínai haditengerészet eszközeinek számát illetően már megelőzte az amerikaiakat és a legnagyobbak számát a világon.⁴ Még ha ebből – mint látni fogjuk – nem is érdemes túl erős következtetéseket levonni, a kelet-ázsiai nagyhatalom képességeinek fejlődése igen látványos tendencia volt az elmúlt húsz esztendőben. Jelen elemzés célja, hogy áttekintse a kínai haditengerészeti fejlődés hátterében meghúzódó törekvéseket, egyúttal választ keressen az amerikai és kínai tengeri haderő valós erőviszonyaival kapcsolatos kérdésekre. A jelenlegi állapot mellett a jövőbeni perspektívák is fontos szerepet játszanak annak megítélésében, hogy mennyire megalapozott az amerikai szakértők aggodalma, miszerint a kelet-ázsiai hatalom kikezdheti az Egyesült Államok haditengerészeti világelsőségét, ezáltal alapjaiban változtathatja meg a hatalmi erőviszonyokat a Washington stratégiai érdekei szempontjából kiemelten fontos ázsiai-csendes-óceáni térségben.

A meghirdetett és a gyanítható szándékok közti távolság

Kína képességeinek felmérésekor az elemzők immár évtizedek óta megszokott küzdelmet folytatnak a kínai hivatalos személyek, illetve források által nyilvánosan közölt információk és a más források segítségével – szükségképpen csak részben – rekonstruálható, valós folyamatok és

jelenségek közötti eltérésekkel. A kínai stratégiai építkezés Teng Hsziao-ping intelmeitől⁵ eredeztetett gyakorlata a valós képességek elfedése, mely leginkább csak azoknak a fejleményeknek az elismerését

¹ Háda Béla (hada.bela@uni-nke.hu) a Nemzeti Közszerzési Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének tudományos munkatársa.

² A szerző szeretné köszönetét kifejezni Dr. Kaiser Ferencnek néhány technikai részlet tisztázásához nyújtott segítségéért.

³ *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2020*. Annual Report to Congress [online], 2020. 09. 01. Forrás: media.defense.gov [2020. 09. 22.].

⁴ *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2020*. 44.

⁵ Bővebben ld.: Matura Tamás: Az északkelet-ázsiai biztonsági szubkomplexum. In: Háda Béla – Tálal Péter (szerk.): *Regionális biztonsági tanulmányok*. NKE, Bp., 2014. 139-156., 143.

preferálja, amelyeket már nem lehet eltagadni. Peking küldöttei emellett kommunikációs szinten folyamatosan igyekeznek jó szándékairól és konstruktív, a világ egészének érdekeit szem előtt tartó törekvéseiről biztosítani tárgyalópartnereiket, legyen szó a tudományos élet, a katonai elit, vagy a diplomácia képviselőiről. A kelet-ázsiai hatalom tehát egyrészt igen intenzíven fejleszti azon képességrendszerait, melyeket hatalmi céljai szolgálatába állíthat, másrészt ezt többnyire természetes, a többi országra nézve kockázatmentes folyamatként mutatja be. Jól tükröződik ez a kínai védelmi fehér könyvek megállapításaiban is, melyek – hasonlóan a világ többi országának nyilvános stratégiai dokumentumaihoz – fontos üzeneteket fogalmaznak meg a külvilág számára a kínai védelempolitika koncepcionális hátteréről, célkitűzéseiről és a fegyveres erők fejlesztésére vonatkozó elképzeléseiről. Köszönhetően e magatartásnak, bár Kína expanziós törekvéseket is magukban foglaló tengeri nagyhatalmi ambíciói nyílt szakmai diskurzus tárgyát képezték, azok határozott beismerése sokáig nem történt meg és konkrét fejleményeinek homályban tartása, vagy bagatellizálása is tudatos kínai stratégia részét képezte.

Ugyanakkor az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a valós kínai ambíciókat illető képünk az utóbbi években már sokat élesedett. Hszi Csin-ping 2012-es főtitkárrá (majd következő évben elnökké) választását követően a kínai nagyhatalmi vonalvezetést a konfrontáció és a képességek korábbinál sokkal markánsabb felvállalásával alakította át, amelyben az elemzésünk tárgyát képező haditengerészetre döntő szerep hárul. Hszi stratégiai gondolkodásában a tengeri erőketítő-képesség központi szerepet foglal el, mellyel ugyanakkor elszakad az említett tengeri hagyománytól. Mindaz ami azóta történt a kínai haditengerészeti fejlődésének tekintetében, már e új korszak kereteiben értelmezendő. Hozzá tartozik a kép teljességéhez, hogy a kínai haditengerészeti korábbi, elavult partvédelmi flotta-státuszán felülemelkedő, viszonylag gyors modernizációja az ezredfordulót követően kezdődött meg. A jelentős műveleti képességekkel rendelkező kékvízi flotta kiépítésének ambíciója pedig lényegében a 2010-es évek elejétől követhető nyomon.⁶ Mindez azt is magával hozta, hogy a korábbi hozzáférésgátló/területmegtagadó stratégia mellé napjainkra az aktív, távoli tengeri védelem koncepciója emelkedett fel, mely már egy másik képes-ségcsoport fejlesztését tette szükségessé.

Alapvetően a valós képességek és szándékok elfedésének politikája magyarázza, hogy noha Kína tengeri hatalmi ambícióiról az elemzők az ezredfordulót követő évektől egyre többet beszéltek, nyilvánosan csak a 2015. évi védelmi fehér könyvben kapott hangot, hogy az országnak szakítania kell a hagyományos kontinentális hatalmi szemlélettel és kiemelt figyelemmel kell fordulnia a világtengerekkel kapcsolatos jogok és érdekek felé, melyeken az ország békéje, stabilitása és fejlődése múlik.⁷ Az említett dokumentum ennél messzebb is ment: a kínai igényeket a tengeri területek kiterjesztésére, a vitatott szigetcsoportok feletti uralomra egyúttal az ország nagysága és boldog jövője feltételének is tekinti.⁸ Érdemes összegző jelleggel kiemelni, hogy a 2015. évi dokumentum megállapításai alapján a kínai nemzet felemelkedése csak a Népi Felszabadító Hadsereg felemelkedésével együtt képzelhető el, mely összhangban áll ugyan a fentebb említett kommunikációs stratégiával, mégis sajátos ellentmondást képez az erőszak alkalmazásának elvetését hangoztató retorikával.⁹ Egyúttal az Amerikai Egyesült Államok térségbeli politikája a feszültségek első számú forrása a kínai fél szemében, mellyel a dokumentum szerzői azt is egyértelművé tették, kit tekintenek országuk valódi ellenfelének. Ez a viszonyulás a legújabb, 2019. évi fehér könyvben is fennmaradt. A tengeri jogok és érdekek védelme pedig a kínai védelempolitika egyik első számú célkitűzéseként fogalmazódott meg.¹⁰ Természetes részese tehát a flotta is a kínai szóhasználatú „világszínvonalú” haderő kiépítésére irányuló törekvéseknek, melyet 2049-re, a népköztársaság kikiáltásának centenáriumára akarnak elérni. Kína védelmi fehér könyveinek nemzetközi közvélemény számára közvetített üzenetei tehát a haditengerészeti addig tapasztalható fejlődését is politikai kontextusba helyezték.

E folyamat leírása során az elemzők számára Peking valós ambícióinak és képességeinek felmérése jelenti a valódi feladatot. A kontinentális területektől nagyobb távolságban is műveletképes haditengerészeti felépítése és a tengeri uralom távlati biztosítása a Dél-kínai-tengeren (és ha lehet, a Kelet-kínai-

⁶ Ld. BARTÓK András: A Kínai Népköztársaság védelempolitikája 1989-től napjainkig. In: *Szakmai Szemle*, XVI. évf., 3. szám, 2018. 47-75.

⁷ Lásd: *China's Military Strategy*. [online], 2015. 05. Forrás: Ministry of National Defense, The People's Republic of China [2015.05.26.].

⁸ Bővebben ld.: HÁDA Béla: Útban egy nemzeti álom felé? – Kína 2015. évi katonai stratégiája. In: *Nemzet és Biztonság*, 2015/3. szám, 125-133.

⁹ *China's Military Strategy* i.m.

¹⁰ *China's National Defense in the New Era*. The State Council Information Office of the People's Republic of China, July 2019. 7.

tengeren is) jól megfigyelhető törekvés, melyet a jelenlegi területi status quo megváltoztatásának szándéka kísér, ezáltal – dacára a kínai békenyilatkozatoknak – drasztikusan megnöveli az erő alkalmazásának, illetve az azzal való fenyegetésnek a valószínűségét. Érdemes hangsúlyozni: a képességek felmérésének problémája nem is annyira a „mije van pontosan Kínának” kérdés körül jelentkezik, hiszen az új fejlesztésű hadihajók előbb-utóbb kifutnak a tengerre (de általában még ezt megelőzően készül róluk műholdfelvétel), így létezésük ismertté válik, hanem a „ténylegesen mit tudnak ezek az új eszközök és mennyit tervez Kína rendszerbe állítani belőlük” kérdés megválaszolása a szakértők feladata.

Ugyanakkor a hatalmi igények korábbiaknál egyértelműbb felvállalása messze nem jelentette a békés felemelkedés elgondolásával való ideológiai szintű szakítást. Jóllehet a kínai stratégiai dokumentumok egyre nyíltabban hangoztatják az Egyesült Államok politikájának destruktív hatásait, a stratégiai verseny fokozódása mellett is optimista ítéletet mondanak a békés fejlődés lehetőségéről és alapvetően a gazdaságra támaszkodva látják megvalósíthatónak az ország felemelkedéséhez és (nézete szerinti) méltányosabb nemzetközi rend eléréséhez kapcsolódó törekvéseit. E megállapítások azonban egyre kevésbé egyeztetetők össze. Az üzenetük nyilvánvalóan az, hogy a lehetséges jövőbeli összetűzésekért előre az USA-t tegyék felelőssé, ám a fegyveres erők gyors fejlesztésének, azaz a „világszínvonalú” haderő felépítésének programja azt mutatja, hogy a katonai opciók inkább felértékelődőben vannak. Nyílt revizionista célkitűzései a (saját elképzelése szerinti) kínai államterület egyesítésére és a nemzetközi rend átforgalmazására aligha képzelhetőek el enélkül.

Érdemesnek tűnik e ponton felhívni a figyelmet arra is, hogy a békenyilatkozatok tekintetében a 2019. évi kínai védelmi fehér könyv már szinte abnormális mértékben távolítja el a politikai kommunikációt a történelmi valóságtól, mikor ünnepélyesen kijelenti: fennállásának 70 éve alatt a Kínai Népköztársaság soha nem kezdeményezett semmilyen háborút, vagy konfliktust.¹¹ Jóllehet, a kínai hatalmi politika következetesen igyekszik elhatárolódni a 19. és 20. század imperialista gyakorlataitól, bizonyos értelemben szintén egy történelmi állapot feltámasztására törekszik, amikor saját hatalmi érdekszférájának tekinti például Délkelet-Ázsia államait. Hatalmi igényeinek képviselőit pedig nagyonis szokványos eszközöket állít szolgálatába a haditengerészet fejlesztésével. Figyelemre méltó üzenetek származnak ezen megállapításokból: Kína pozitív önképét nem kezdhetik ki a jövő várható konfliktusai, terjeszkedő törekvései, korábbinál konfrontatívabb hatalmi politikája pedig előre jogos, saját területi integritását óvó magatartásnak minősülnek.

Képességek, hiányosságok és lehetőségek

Az a tény, hogy a Népi Felszabadító hadsereg haditengerészeti erői nagyobb számú tengeri járművet tartanak rendszerben, mint az amerikai haditengerészet, természetesen önmagában nem sokat jelent. A 2020-as jelentés szerzői is inkább figyelemfelkeltési céllal emelték ki, jóllehet, a megállapításuk nagy nemzetközi visszhangot keltett. Szakmai körökben ez valójában korábban is ismert volt (sőt, a kelet-ázsiai ország haditengerészetét már az ezredfordulón is a legnagyobb kishadiahajókból álló flottaként emlegették), komoly jelentőséget azonban nem tulajdonítottak neki, mégpedig két okból.

Mindenekelőtt, az eszközállomány minőségét illetően igen nagy volt a különbség a két ország tengeri haderőnemei között, mégpedig az Egyesült Államok javára. Ez a fölény az utóbbi években kétségkívül csökkent, de messze nem tűnt el. A továbbiakban érdemes röviden áttekintenünk néhány fontos haditengerészeti eszközcsoport esetében, hogy milyen példák támaszthatják alá az amerikai előny fennállását, illetve a relatív kínai fejlődést.

Elsőként a repülőgép-hordozók nagy népszerűségnek örvendő esetét hozhatjuk fel. Az Egyesült Államok haditengerészetének jelenleg aktív 11 repülőgép-hordozója közül a legöregebbnek számító USS Nimitz is több, mint 100.000 tonna vízkiszorítású hajó, amely mintegy 65 különböző repülőgépet szállít.¹² A legmodernebbnek számító USS Gerald R. Ford, mely a jövő amerikai repülőgép-hordozóinak első példánya nyilvános információk szerint már több, mint 90 repülőgép szállítására képes.¹³

¹¹ China's National Defense in the New Era. i.m. 8.

¹² CVN-78: FORD CLASS and CVN-68: NIMITZ CLASS. [online], Forrás: www.usna.edu [2020. 11. 11.].

¹³ Gerald R Ford Class – US Navy CVN 21 Future Carrier Programme. [online], Forrás: NavalTechnology [2020. 11. 14.].

Ezzel szemben a két kínai repülőgép-hordozó közül a Liaoning maximális vízkiszorítása 59.400 tonna körül lehet,¹⁴ míg a jórészt az előző mintájára épült Shandongé 64.000 tonna.¹⁵ Előbbi nagyjából 40, míg utóbbi 44 repülőeszközt szállíthat. Mindkét kínai egység hagyományos meghajtású, szemben az amerikai megfelelőikkel, amelyek valamennyien atommeghajtásúak és a hagyományos üzemanyaggal működő rendszerek csak másodlagos szerepet játszanak a régebbi modellek esetében. Emiatt az amerikai repülőgép-hordozók hatóköre lényegében korlátlan, míg a kínaiaké értelemszerűen korlátozott, bár ez is több, mint 25.000 km-t jelenthet gazdaságos üzemelés mellett.¹⁶ Igazán megbízható adataink nincsenek. Mindezt egybevetve a kínai hordozók kapacitásait illetően ketten együtt felelnek meg nagyjából egy Ford-osztályú amerikai hordozónak, bevethetőségük pedig lényegesen korlátozottabb az amerikaiaknál.

Igaz, a kínai haditengerészet jelenleg épülő harmadik repülőgép-hordozója a rendelkezésre álló információk alapján jelentős eltéréseket mutatna elődeihez képest. Egyrészt, várható konstrukciós vízkiszorítását a szakértők nagyobbra, mintegy 85.000 tonnára becsülik, ami – mint látjuk – még mindig jelentősen elmarad az amerikai hordozókétól. Másrészt az ázsiai államok hordozóinál megszokott¹⁷ „sísánc” kiképzésű indítófedélzettel rendelkező (STOBAR) hordozók helyett ez már katapulttal indítja majd a merevszárnyú repülőgépeit (CATOBAR). Meghajtása ugyanakkor valószínűleg még mindig hagyományos lesz.¹⁸ Nagyon fontos, hogy – különösen a méretekre vonatkozó adatok – csak szakértői becslések, melyek bizonyos hibatarományban mozognak. Ám a végeredmény aligha különbözhet olyan mértékben a becslésektől, hogy az érvénytelenítené a kínai fél kapacitásbeli hátrányáról szóló megállapításokat.

Egy repülőgép-hordozó persze aligha több egy látványos ceremóniadíszletnél megfelelő repülőeszközök nélkül. Kína jelenleg egy bevethető vadászrepülőgép-típussal rendelkezik, melyet repülőgép-hordozók fedélzetéről üzemeltethet. Ez a Shenyang J-15, mely gyakorlatilag az orosz Sukhoi Su-33-as kínai technológiával átszerelt változata. Noha a kínai hivatalos források kötelességszerűen optimisták vele kapcsolatban és a Boeing F/A-18E-hez hasonlítják a harci tulajdonságait, más források már kevésbé lelkesek vele kapcsolatban. Első sorban a kínai repülőgép-hordozók strukturális adottságaiból fakadó gyenge kihasználhatóságukat emelik ki. Az említett „sísánc” kiképzésű indítófedélzetről ugyanis nem lehet repülőgépeket indítani egy bizonyos tömeg felett, így a J-15-ös nagy teherbírásából fakadó előnyök jórészt elvesznek.¹⁹ Emellett a J-15-ös érzékelői is kevésbé fejlettek, mint az amerikai típusoké, ami egy légi összecsapás során döntő hátrányt jelenthet. Kína új repülőgéptípusok kifejlesztésével és különösen katapulttal felszerelt, az eddigiektől eltérő dizájnú repülőgép-hordozók rendszerbe állításával dolgozhatja csak le ezt a hátrányát. Mindkét fejlesztési folyamat jelenleg is zajlik. Domináns nézet a fentiek nyomán, hogy Kína a meglévő Liaoning és Shenyang repülőgép-hordozóival Tajvannal, vagy a délkelet-ázsiai államokkal szemben demonstrálhatja ugyan erejét, de egy Nimitz, vagy Ford osztályú hordozóval szemben esélytelen lenne.²⁰ Természetesen a fentebb említettek kiragadott technikai szempontok, de azt megfelelően illusztrálják, hogy a hajóegységek és repülőeszközök pusztán számainak felsorolása önmagában mennyire kevésbé alkalmas az erőviszonyok jellemzésére az amerikai és kínai repülőgép-hordozók esetében.

El kell azonban ismerni, hogy a nagyobb felszíni hadihajók tekintetében a kínai haditengerészet valóban impresszív fejlődést mutatott az elmúlt évtized folyamán. 2010-ben a haderőnem 2 modern tűzvezetőrendszerrel felszerelt rombolóval és 4 modern fregattal rendelkezett. 2019-re 18 hasonló romboló²¹ és 30 korszerű fregatt állt már hadrendben.²² Ezekkel a Népi Felszabadító Hadsereg Haditengerészete minden korábbinál nagyobb lépést tett a kékvízi flották képességrendszerének elérése felé. További mérföldkövet jelentett a 055-ös típuszámú, Kínában „nagy rombolóként” hivatkozott modell megjelenése, amely igen csak megmozgatta az amerikai szakírók fantáziáját. Az elterjedtebb nevén Renhai-osztályként emlegetett

¹⁴ Liaoning. [online], Forrás: military-today.com [2020.11. 14.].

¹⁵ Shandong. [online], Forrás: military-today.com [2020. 11. 14.].

¹⁶ Uo.

¹⁷ Hasonló repülőgép-hordozók állnak hadrendben az orosz és az indiai haditengerészet kötelékében is.

¹⁸ Rick JOE: [003 and More: An Update on China's Aircraft Carriers](#). [online], 2020.09.29. Forrás: The Diplomat, [2020. 11. 07.].

¹⁹ Ryan PICKRELL: [US Navy F/A-18s would 'destroy' China's J-15 carrier fighters in air-to-air combat today, but the future could be a different story](#). [online], 2020. 10. 23. Forrás: Business Insider [2020. 11. 12.].

²⁰ PICKRELL: i.m.

²¹ A Type-52D rombolókat nem hivatalosan olykor kínai Aegis-eknek is nevezik.

²² Rick JOE: [China's Military Advancements in the 2010s: Naval and Strike](#). [online], 2020. 03. 03. Forrás: The Diplomat [2020. 11. 05.].

hajótípus a maga 12 - 13.000 tonnás vízkiszorításával²³ ugyanis jelentősen meghaladja az amerikai Ticonderoga-osztályú cirkálók 9.900 tonnás²⁴ tömegét. Erre alapozva a nyugati források többnyire cirkálóként határozzák meg a Renhai-osztály tagjait.²⁵ A csökkentett észlelhetőségű Renhai-ok ismert támadó fegyverzete a jármű nagyobb méretei ellenére ugyanakkor kis mértékben elmarad az amerikai Ticonderogáké mögött. Előbbiek például 112 függőleges rakétakilövő rendszerrel (Vertical Launching System – VLS) rendelkeznek, szemben az utóbbiak 122 hasonló rendszerével, és az amerikai hajók önvédelmi fegyverzete is változatosabb. A függőleges rakétakilövő rendszerek száma azért érdekes, mert ezek celláinak újratöltése relatíve bonyolult és időigényes, így a nagyobb számú VLS harci körülmények között erősebb csapás-mérést, illetve gyorsabb reagálást tesz lehetővé. Itt a vezető felszíni egységek összehasonlítása kedvéért megjegyezhetjük, hogy az amerikai Zumwalt-osztályú rombolók majdnem 16.000 tonnás vízkiszorításukkal a Renhai-oknál is nagyobbak, igaz, fegyverzetük konstrukciós okokból kevésbé kiterjedt. Esetükben a tervezők a tűzerő egy részét beáldozták a hajó nagyobb túlélőképessége érdekében.²⁶ Hogy éles körülmények között melyik értékesebb tulajdonság, az persze erősen függ az adott szituációtól. Valójában a jelenleg ismert adottságai mellett egy Renhai még a térségben sem feltétlenül számít a legütőképesebb hajóegységnek. A dél-koreai Nagy Szedzsong-osztályú rombolók például 128 VLS-el rendelkeznek.²⁷ További kérdés az érzékelő, kommunikációs és tűzvezető rendszerek integráltsága. Általában az a vélekedés dominál, hogy a japán és amerikai hadihajók szenzorrendszerei és fegyverzete magasabb szinten integráltak, és a rakétaik megbízhatósága is nagyobb.²⁸ Logikusabbnak tűnik a Renhai-okat az Arleigh Burke-osztályú amerikai rombolókkal párba állítani, melyeket a rakétaindító cellák számában felülmúl, ám a szenzorok és a különböző rendszerek integráltságát illetően elmarad tőle.

Persze a Népi Felszabadító Hadsereg Haditengerészetének új, nagyméretű felszíni egységei bizonyos korlátok között fejleszthetőek, ám a rendelkezésre álló információk szerint jelenleg általában elmaradnak az azonos kategóriájú amerikai hajók mögött.

Hasonlóan látványos előrelépésnek lehetünk tanúi a kínai kétéltű- és partraszállító képességek fejlődése terén. Az ország napjainkban rendelkezésre álló nyolc legnagyobb (25.000 tonnás) partraszállító hajója közül hetet az elmúlt tíz év során bocsátott vízre. Ezzel – kiegészülve a többi kisebb egységgel – a kínai haditengerészet partraszállító-kapacitás tekintetében a második helyre zárkozott fel az USA-mögé. Igaz, utóbbi még mindig jelentős előnyt őriz.²⁹ 2019-ben megkezdte a tesztüzemet Kína első helikopter-hordozó partraszállító hajója (Type 075) is, melyet még legalább egy hasonló követ majd.³⁰ Persze itt is megfigyelhető a kapacitások elmaradása az amerikai megfelelőjükhöz képest. Becslések szerint a Type 075 mintegy 36.000 tonnás vízkiszorítás mellett 28 helikopter szállítására lehet alkalmas,³¹ míg az Egyesült Államok Wasp-osztályú, azonos rendeltetésű hajója nagyjából 41.000 tonna vízkiszorítás mellett – feladatfüggően – akár 45 különböző felépítésű repülőgépet is hordozhat.³² Az újonnan épített America-osztály tagjai pedig már több, mint 45.000 tonna vízkiszorítással³³ gyakorlatilag egy kisméretű repülőgép-hordozóként is használhatóak.³⁴ Érdekes továbbá, hogy a Type 075 a térségben sem a legnagyobb kapacitású egység a maga kategóriájában, a japán Izumo-osztály tagjai messze felülmúlják. A kínai partraszállító képességrendszerek gyors fejlődését ugyanakkor tévedés lenne az Egyesült Államokkal szembeni hatalmi-politikai rivalizálás dimenzióiban értékelni. Itt egyértelmű a tajvani fókusz. Kína rendelkezni akar

²³ Daniel CALDWELL – Joseph FREDÁ – Lyle GOLDSTEIN: [China's Dreadnought? The PLA Navy's Type 055 Cruiser and Its Implications for the Future Maritime Security Environment](#). [online], China Maritime Report No. 5, 2. , 2020. 02. Forrás: digital-commons.usnwc.edu [2020. 11. 11.].

²⁴ [CG-47 Ticonderoga](#). [online], Forrás: fas.org [2020. 11. 12.].

²⁵ Ld. pl.: [Type 055 class](#). [online], Forrás: military-today.com [202. 11. 11.].

²⁶ CALDWELL et. al: i.m. 16.

²⁷ [Sejong the Great class destroyer – ROK Navy](#). [online], Forrás: Navy Recognition [2020. 11. 12.].

²⁸ CALDWELL et. al: i.m. 16.

²⁹ David LAGUE: [China expands its amphibious forces in challenge to U.S. supremacy beyond Asia](#). [online], 2020. 07. 20. Forrás: Reuters [2020. 11. 14.].

³⁰ Xavier VAVASSEUR: [China Launches 2nd Type 075 LHD for the PLAN](#). [online], 2020. 04. 22. Forrás: Naval News [2020. 11. 12.].

³¹ VAVASSEUR: i.m.

³² [LHD-1 Wasp class](#). [online], Forrás: Federation of American Scientists [2020. 11. 12.].

³³ Christopher P. CAVAS: [New big-deck amphib AMERICA \(LHA 6\) takes to the sea for the first time](#). [online], 2013. 11. 14. Forrás: webarchive.loc.gov [2020. 11. 12.].

³⁴ [America Class Amphibious Assault Ship](#). [online], Forrás: Naval Technology [2020. 11. 11.].

azokkal az eszközökkel, amelyek birtokában akár katonai erővel is megakadályozhatja Tajvan teljes függetlenségének kikiáltását. Ez identitáspolitikai kérdés, melynek hasonló megoldási lehetőségeit minden bizonnyal akkor is benntartaná a pakliban, ha más területeken nem létezne az egyre nyilvánvalóbb stratégiai versengés a világ legerősebb tengeri hatalmával.

A tengeralattjáró erők vonatkozásában a kínai haditengerészetnek a 2010-es évekre szintén nagy lemaradást kellett kezelnie a vezető tengeri hatalmakkal szemben. Legjelentősebb egységük, a kínai stratégiai csapásmérő képesség tengeri komponensét megalapozni hivatott Xia-osztályú nukleáris ballisztikusrakéta-hordozó tengeralattjáró számos műszaki gyengeséggel küzdött, minek következtében legfeljebb kísérleti platformnak lehetett tekinteni, mintsem rendeltetészerűen használható csapásmérő eszköznek. Változást e tekintetben a Jin-osztály (Type 094) megjelenése hozott, melynek példányai sorban álltak rendszerbe a 2010-es években. Peking nukleáris elrettentő-képességét a tengereken ma lényegében ezek a hajók képviselik. Egy Jin 12 darab, egyenként 7.200 km hatótávolságú JL-2 ballisztikus rakétájával ugyanakkor sokkal szerényebb csapásmérő kapacitást képvisel, mint az amerikai Ohio-osztály tagja egyenként 24 darab, 11.300 km-es hatótávolságú Trident II ballisztikus rakétájával. A különbség nem csak a hordozóeszközök számában és hatótávolságában, de a töltetek számában is fennáll. Mind a JL-2, mind a Trident II több önálló robbanófejet célba juttatni képes rakéta, ám míg előbbi 3-8 robbanófejjel szerelhető fel, addig utóbbi 8-14-el. Emellett – bár a működőképes Jin-ek pontos számáról (4-6) eltérő adatokat találhatunk a forrásokban – az biztosnak tűnik, hogy Kína ma nagyjából harmadannyi nukleáris ballisztikusrakéta-hordozó tengeralattjáróval rendelkezik, mint az USA. Ezt, valamint a többi fent említett összetevőt figyelembe véve könnyen megállapítható, hogy a nukleáris csapásmérés tengeri eszközrendszerét illetően a kínai fél nem hogy utolérte volna az amerikaiakat, de igazából megközelíteni sem tudta.

Ha azonban számításba vesszünk két fontos dolgot, akkor kissé más megvilágításban is láthatjuk a kínai teljesítményt. Az egyik dolog, hogy a kínai stratégiai gondolkodásban eddig nem jutott elsődleges szerep a nukleáris fegyverek tengeri platformokra telepítésének. Az atomfegyver Peking szemszögéből valóban a hadászati elrettentést szolgálja, melynek árnyékában biztonságban tudhatja szuverenitását és területi integritását. A hidegháborús szuperhatalmakéhoz hasonló mennyiségi kiterjesztésben nem gondolkodott és ez a nukleáris triád tengeri „lábának” korlátozottabb kapacitásait is logikussá teszi.³⁵ Noha Kína bevethető nukleáris fegyvereinek becsült száma enyhe növekedést mutat, a 2020-ban 320 darabosra tartott arzenál³⁶ arányában egyáltalán nem tűnik alultervezettnek az a kapacitás, amit jelenleg a Jin-osztályú tengeralattjárók képviselnek. A másik dolog pedig, hogy több más esethez hasonlóan itt is azt kell látnunk, hogy Kína saját korábbi helyzetéből igen jelentős haladást ért el és napjainkra rendelkezik komolyan vehető nukleáris csapásmérő tengeralattjárókkal. Még ha ez nem is állítható párba az amerikai flotta hasonló képességeivel, a kínai atomtűerőt minden korábbinál hatékonyabban jeleníti meg a világtengereken és ezzel betölti politikai funkcióját.³⁷ Napjainkban 6-8 Jin hadrendbe állítása tűnik a legvalószínűbbnek a fejlesztés következő lépcsőfokát jelentő típusok kivitelezését megelőzően.³⁸ Előre tekintve érdemes még megjegyezni, hogy a jelenleg kivitelezés alatt álló új generációs kínai ballisztikusrakéta-hordozó tengeralattjárók (Type 096) példányai valószínűleg hoznak majd némi felzárkózást az amerikai megfelelőikhez a csapásmérő-kapacitások tekintetében, de pontosabb információk erről még nem állnak rendelkezésre.³⁹

A tengeralattjáró-erők többi járműkategóriájában ugyanakkor még egyértelműbb Peking minőségi hátránya. Noha a számok itt is csalókák lehetnek, hiszen a hozzáférhető információk szerint Kína hagyományos és nukleáris meghajtású támadó tengeralattjáróinak együttes száma minimálisan bár, de meghaladhatja az USA-ét, a fegyverzetség és műveleti akcióradiusz tekintetében hatalmas különbségek vannak a rendszerben tartott eszközök között. Itt is igaz, amit a repülőgép-hordozók esetében láthattunk: egy kínai nem egyenlő egy hasonló kategóriájú amerikaival. Fontos mindenképp előtt leszögezni: az Egyesült Államok mind az 53 jelenleg rendszerben lévő támadó tengeralattjárója nukleáris meghajtású, míg Kína csak 6

³⁵ Itt érdemes hozzátenni, hogy a kínai nukleáris arzenál jelenlegi mérete egyes várakozások szerint az előttünk álló évtizedben akár meg is duplázódhat, de még így is nagyságrendekkel elmarad majd az orosz és amerikai eszközrendszer mérete mögött.

³⁶ [Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance](#) [online], 2020.08. Forrás: Arms Control Association [2020. 11. 12.].

³⁷ [Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2017](#). Annual Report to Congress [online], 24., 2017. 05. 15. Forrás: dod.defense.gov [2020. 11. 12.].

³⁸ Adam NI: [The future of China's nuclear-powered ballistic missile submarine force](#). [online], 2020. 05.08. Forrás: The Strategist [2020. 11. 12.].

³⁹ Sarah ZHENG: [China has expanded the shipyard where its nuclear submarines are built, satellite imagery shows](#). [online], 2020. 10. 15. Forrás: South China Morning Post [2020. 11. 12.].

ilyennel rendelkezik. Emellett az amerikai egységekből 50 egy speciális kategóriát képvisel nagy hatótávolságú irányított rakétákkal felszerelve. Közülük az Ohio-osztály egy átalakított tagja összesen 154 tomahawk robotrepülőgépet hordozhat.⁴⁰ A jelenleg 19 rendszerben tartott Virginia-osztályú tengeralattjáró kapacitásai szerényebbek, egyenként „csak” 28 tomahawk tartozik az arzenáljukhoz a torpedókon kívül. A tengeralattjáró-erők derékhadát alkotó Los Angeles-osztály tagjai 12 függőleges rakétakilövő-rendszerrel rendelkeznek és összesen 37 különböző lövedéket szállíthatnak eltérő kombinációkban,⁴¹ amellyel bár alulmúlják az Ohio-kat, mégis jelentős csapásmérő-kapacitást képviselnek. Nem mellesleg, az amerikaiak a jövőben 66 hasonló rendeltetésű nukleáris támadó tengeralattjáróból álló flottát kívánnak üzemeltetni.⁴²

Az említett amerikai tengeralattjáróosztályok kínai megfelelői jelenleg a Shang-osztály hat rendszerben álló példánya, melyek rendelkeznek bár YJ-18-as robotrepülőgépekkel, ezeknek az eszközöknek a hatótávolsága azonban minden forrás szerint lényegesen kisebb, mint a tomahawkoké.⁴³

A Kínai Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok haditengerészeteinek személyi- és eszközállománya (2020)

	Kínai Népköztársaság	Amerikai Egyesült Államok
Haditengerészet személyi állományának hozzávetőleges létszáma (fő)	250.000+26.000 (haditengerészeti légiere)	337.100 + 98.600 (haditengerészeti légiere)
Repülőgép-hordozók	2	11
Nukleáris meghajtású irányított rakéta fegyverzetű tengeralattjárók	-	50
Nukleáris meghajtású támadó tengeralattjárók	6	3
Hagyományos meghajtású támadó tengeralattjárók	48	-
Hagyományos meghajtású ballisztikus rakéta-hordozó tengeralattjárók	1	-
Nukleáris meghajtású ballisztikus rakéta-hordozó tengeralattjárók	4	14
Cirkálók	1	24
Rombolók	28	67
Fregattok	52	19
Korvettek	43	-
Helikopter-hordozó partraszállító hajók	1	9
Partraszállító platformok	10	23
Szerényebb kapacitású, egyéb partraszállító hajók	116	141
Egyéb, különböző rendeltetésű hajók	kb. 368	109
Támadó repülőgépek	198	716
Egyéb rendeltetésű repülőgépek	343	1000
Helikopterek	113	692
Pilóta nélküli repülőgépek	nem ismert	106

Forrás: *The Military Balance 2020*⁴⁴

⁴⁰ Ronald O'ROURKE: *Navy Virginia (SSN-774) Class Attack Submarine Procurement: Background and Issues for Congress*. CRS report 2020. 11. 10., 10.

⁴¹ [Attack Submarines](#). [online], Forrás: csp.navy.mil [2020. 11. 12.].

⁴² Ronald O'ROURKE: i.m. 13.

⁴³ Ld. pl.: [Submarine-Launched Variant of China's YJ-18 Supersonic Anti-Ship Missile Emerges](#). [online], 2017. 10. 02. Forrás: Navy Recognition [2020. 11. 11.].

⁴⁴ *The Military Balance 2020*. London, IISS, Routledge, 2020.

Végezetül érdemes megjegyezni, hogy a haditengerészet új egységeinek nagy távolságokban való bevetetősége, illetve tartós műveleti tevékenysége nem szavatolható megfelelő háttérkapacitások nélkül, melynek biztosításában az ellátóhajóknak kulcsszerepük van. Peking ezen eszközállomány fejlesztésében is nagyot lépett előre, melynek köszönhetően ma már képes kisebb haditengerészeti csoportosítások működtetésére az Indiai-óceán északi vizein is. A Dzsibutiban létesített kínai haditengerészeti támaszpont pusztán létezésével igazolta a kapacitásokban keletkező ugrást,⁴⁵ de azonnal hozzá kell itt tennünk, hogy a haditengerészeti egységek ellátásban az USA még mindig kimagasló előnyt élvez kelet-ázsiai riválisával szemben. A kínai flotta hadműveleti akciórádiuszának szűkebb, a Csendes-óceán ázsiai vizeire és az Észak-Indiai-óceánra fókuszáló kiterjesztésének jelentőségére később még visszatérünk.

Mindent egybevetve tehát a mennyiségi és minőségi fejlődés üteme igen gyors (arányaiban valószínűleg a leggyorsabb ma a világ haditengerészetei között) ám a részletek továbbra is nagyon fontosak. Az újabb és újabb hajóegységek fegyverzettségét lehet még növelni a méretekkel párhuzamosan. Szólnak például információk arról, hogy a Renhai-ok áramtermelő-kapacitásai és belső struktúrája lehetővé tenné újabb fegyverrendszerek (akár a Kínában is fejlesztés alatt álló elektromágneses ágyú⁴⁶) befogadását, ám a valóság az, hogy áttörést leginkább a haderőnem korábbi állapotához viszonyítva képviselhet. Figyelmet érdemel a kínai hadihajó-tervezés másik jelenkori hiányossága is: a tömeg és teljesítmény aránya még mindig nem meggyőző. Tegyük azonnal hozzá, hogy jelenleg. Ha ugyanis valóban megvalósul a jövőben új fegyverrendszerek telepítése a legnagyobb kínai hadihajókon, akkor esetükben ez a bizonyos tömeg/teljesítmény arány is változhat. Összegezve a fent leírtak tanulságait, a kínai hadihajó tervezés és kivitelezés a mögöttünk álló évtizedben igen nagyot lépett előre a nagy felszíni hajóegységek tekintetében (talán nagyobbat is, mint a repülőgép-hordozóknál), ám az Egyesült Államok hátrányba kerüléséről a minőségi mutatók vonatkozásában továbbra sem beszélhetünk.

Ha eltávolodunk egy kissé a technikai paraméterektől, egy másik szempontot is mérlegelhetünk: azt a roppant fontos tényezőt, melyet gyakorlati körülmények között az eszközállomány működésének összehangolása és a személyzet rutinja képvisel. Az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erőinek vannak a legjelentősebb tengeri hadviselési tapasztalatai a világon, míg Kína csak a Dél-kínai-tengeren bocsátkozott eddig komolyabb összetűzésekbe. Utóbbiak közül a vietnami hajókkal folytatott 1988-as összecsapás érdemel leginkább említést.⁴⁷ E humán tényező a legkevésbé felmérhető faktorok közé tartozik. Kevés kételkedünk lehet azonban a tekintetben, hogy az amerikai haditengerészet jelentős előnyben van riválisával szemben a személyzet rutinja és a szervezeti kultúrából fakadó munkahatékonyság tekintetében.

Mindennek persze leginkább akkor van jelentősége, ha tényleges fegyveres konfliktusra kerül sor a tengeri hadszíntéren a két ország között. A katonai erő kivetítő képesség fejlődésének politikai dimenzióit nem érinti. Ez egyszerűbben szólva azt jelenti, hogy Kína tengeri haderejének fejlődése nem lesz kevésbé félelmetes a térség államainak fővárosaiban pusztán azért, mert az minden jel szerint jóval kevésbé hatékony, mint amerikai megfelelője. Az erő alkalmazásának lehetőségéből fakadó fenyegetés a politikai meggyőzést preferáló kínai gyakorlat⁴⁸ szempontjából egyébként is sokkal kívánatosabb, mint a tényleges katonai megmérettetés felvállalása.

Ugyanakkor a 2020-as évek közepére a jelenleg építés alatt álló hajóosztályok tervezett darabszámának elérésével a kínai flotta az elsődleges felszíni egységek harcértékét illetően valóban a második lehet a világon az amerikai után, és ez nem csekély eredmény. A gyors fejlődési folyamat láthatóan mély nyomot hagyott az amerikai elemzők gondolkodásában is, melynek tükrében érthető az aggodalmuk országuk világelsőségének jövője kapcsán. Az amerikai haditengerészet jövőbeli eszközállományával kapcsolatos döntések lassúsága, illetve a Zumwalt-osztály elvárásokat alulmúló adottságai legalábbis időszerűvé teszik a nyomásgyakorlást a politikai eliten. Már csak azért, is, mert perspektivikusan a kínai kihívás technikai dimenzió bőven túlterjednek a védelempolitikai téren és az USA globális pozícióit egyéb tekintetben is érintik. Sőt, ez a kihívás még egyértelműbb, mint a haditengerészetek erőviszonyainak eltolódása jelez.

Napjainkban a kínai fejlődés markáns tendenciái valójában a szűkebb értelemben vett katonai eszközön túlmutató eredményekkel kecsegtetnek. Az amerikai fél várakozásai szerint a kelet-ázsiai hatalom

⁴⁵ [Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2017](#). 54.

⁴⁶ CALDWELL et. al.: i.m. 14.

⁴⁷ Stein TONNESSON: The History of the Dispute. In: Timo KIVIMAKI (ed.): *War or Peace in the South China Sea?* Copenhagen, Nias Press, 2002. 17.

⁴⁸ [Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2020](#). 7.

olyan területeken tör világelsőségre, mint a mesterséges intelligencia fejlesztése, a speciális anyagok előállítás, a kvantuminformációs technológia, vagy az autonóm rendszerek fejlesztése.⁴⁹ Ezek a civil felhasználás tekintetében is erős pozíciót biztosíthatnak Kína számára, ám katonai alkalmazásuk új korszakot nyithat a két ország viszonyrendszerében. Kínában általában is tapasztalható a tudásintenzív területek előnyben részesítése, mellyel a nyugati fölény ledolgozására törekednek és ezalól a haditengerészet sem kivétel.

Konklúziók

Kína nyilvános dokumentumokban kifejezett és valós ambíciói között minden jel szerint számottevő eltérések vannak. E valós ambíciók azonban egyelőre nem olyan grandiózusak, mint sokan vélik. Jelenleg semmi jel nem utal arra, hogy Kína stratégiai jövőképében szerepelne (vagy bármikor is szerepelt volna) az Egyesült Államok vezető pozíciójának átvétele a teljes glóbuszra vonatkozóan. A publikált stratégiai dokumentumokból ez nem olvasható ki, de a kínai magatartás sem utal hasonló szerepfelfogásra. A vezető pozíció a nemzetközi közösségben, illetve a világszínvonalú haderő elérése, mint politikai célkitűzések tartalmilag nem tisztázottak eléggé, de leginkább úgy dekódolhatjuk őket, hogy Kína elért fejlődési eredményeivel lehetőséget akar a 21. század nemzetközi rendszerének saját érdekei szerinti alakítására. E játszma azonban kelet-ázsiai szemmel is egyértelműen többszereplősnek látszik. Szerény kockázat mellett állíthatjuk, hogy például az észak-atlanti, vagy latin-amerikai térségben való katonai és politikai elsőség megszerzésének esélyeit Pekingben is nagyjából nullának tekintik a belátható jövőre nézve.

Visszatérve a haditengerészet kérdéskörére, ha röviden akarjuk összefoglalni a fentebb részletezett különbségeket, akkor azt mondhatjuk, hogy az Egyesült Államok hadihajói ma többnyire nagyobb hadműveleti akció rádiusszal rendelkeznek, többet és messzebbre tudnak lőni, ráadásul a legfontosabb modern hadihajó-kategóriákban jóval többen is vannak, mint kínai megfelelőik. Amikor tehát az amerikai szakértők veszjelzéseket adnak le a döntéshozók felé hazájuk haditengerészeti világelsőségének megrendüléséről, akkor semmiképpen nem a 2020-ban jellemző tényeket veszik alapul, hanem egy tendenciát tartanak szem előtt, melynek majdani végpontja könnyen egy, az Egyesült Államok technológiai színvonalát elérő kínai haditengerészet kifejlődése lehet. Hozzá kell tennünk, találkozhatunk is olyan állításokkal, amelyek szerint a kínai flotta kapacitásai a majdani jövőben el kell hogy érjék az Egyesült Államokéit.⁵⁰ Ennek időhatára azonban rendre tisztázatlan (a kínai források nem erről szólnak), és – mint láthattuk – pusztán a haditengerészeti eszközállomány számszerű összehasonlításából még nem következik automatikusan a hatalmi képességek paritása. Ha elvonatkoztatunk a politikai szinten megfogalmazott terminusoktól (pl. 2049) akkor jelenleg a legtöbb kínai fejlesztési program tekintetében a 2020-as évek első feléig, közepéig látunk előre, eddig is komoly kérdőjelekkel. Ennek alapján 2025-ig 24-re nő a rendszerben álló Type 052D rombolók száma⁵¹ a Renhai-osztály pedig 6-10 példányt számlálhat majd mielőtt elkezdik tervezni az utódjának szánt modellt. Más források akár 24 Renhai rendszerbe állítását is lehetségesnek tartják.⁵² Figyelembe véve, hogy a hajók valószínű rendeltetése a repülőgépek hordozók kísérete és védelme, a nagyszámú alkalmazásuk a kínai haditengerészet nagy távolságú csapásmérő képességének, távoli tengeri jelenlétének további fejlesztésére is utal. Nem érdemes azonban a pszichológiai hatása alá kerülnünk egy-egy újabb, látványos eszköz rendszerbe állításának. Az amerikai szakértőket nem is a konkrét fejlemények aggaszthatják, mert azokat előre lehetett látni, hanem a kínai és az amerikai fejlődési tendenciák, az egyes eszközcsoportokon belül megfigyelhető technológiaváltás üteme. Kínában ez jelenleg sokkal gyorsabb, mint az Egyesült Államokban, ami távlatilag alátámaszthatja az „utolérés-szenáriókat”. Washingtonban jól tudják: a modern tengeri ütközetek során az egyes harci egységek nem hollywoodi forgatókönyveket követve egy-egy elleni küzdelmet folytatnak, hanem egy összehangolt rendszer részeként tevékenykednek.⁵³ Így önmagában nem feltétlenül döntő az egyes hajók fegyverzettsége, vagy műszaki paraméterei, sokkal nagyobb jelentőséggel bír az összeállítható csoportosítások összesített kapacitása, a

⁴⁹ Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2020. XI.

⁵⁰ Rick JOE: 003 and More: An Update on China's Aircraft Carriers. i.m.

⁵¹ CALDWELL et. al: i.m. 3.

⁵² Ezekről ld.: Kyle MIZOKAMI: [Can the U.S. Navy Beat China's New Type 055 Destroyer In a Fight?](#) [online], 2019. 09. 29. Forrás: The National Interest [2020. 11. 11.].

⁵³ MIZOKAMI: i.m.

műveleteik összehangolásának képessége, és belső rendszereik integráltsága. Nem az egyes új kínai hadihajók rendszerbe állására kell tehát – akár a vészharangot kongatva – reagálni az Egyesült Államok részéről, hanem az alapvető folyamatok összességét szem előtt tartani. Washington első számú feladata ma ebből következően az, hogy dinamizálja flottájának fejlesztését és határozott irányt szabjon a lassan kiöregedő hajók és eszközök pótlását, a meglévők továbbfejlesztését célzó munkának. A bevezetőben idézett jelentés készítői – hasonlóan a szakértői közösség döntő részéhez – is erre akarják ösztönözni a döntéshozókat.

Kínában természetesen tisztában vannak azzal, hogy haditengerészeti erőik még nem dolgozták le hátrányukat az amerikai riválisával szemben, de lépésekre kényszerítik azt. Jelenleg pedig nincs logikus ok arra számítani, hogy ezek a lépések sikertelenek lesznek. Ez azonban még nem feltétlenül hiúsítja meg a kínai célokat, melyek az ország alapvető szükségleteinek alárendelőde nem csak politikai-filozófiai, de földrajzi értelemben sem követelnek feltétlenül globális elsőséget. Ebből az következik, hogy a kínai fejlődés perspektíváit egy szűkebb geostratégiai tér figyelembevételével kell értelmeznünk, és ez lényegileg változtatja meg az erőviszonyok jövőbeli alakulásával kapcsolatos várakozásainkat. A jelenleg legvalószínűbb forgatókönyv szerint Kína – részben a történelmi hagyományrendszerére támaszkodva, nagyobb részt viszont modern, főként a politikai és gazdasági szektorokat érintő biztonsági igényei miatt – a közvetlen ázsiai térségben kívánja biztosítani saját befolyási övezetét, amelyen belül akár fegyveres erővel is meg tudja védeni fennmaradásához és fejlődéséhez kapcsolódó érdekeit. Ezek az érdekek magukba foglalják az energiahordozók szállítási útvonalainak folyamatos működését, a legfontosabb közvetlen exportpiacok elérhetőségét, az itt élő kínai diaszpórák védelmét és az ellenséges erők hozzáféréseinek megakadályozását a kínai államterülethez, különös tekintettel olyan szenzitív térségekre, mint a kisebbségek által lakott területek és a felségvizek. Az itt felsorolt szempontok egyaránt azt indokolják, hogy a kínai hatalmi építkezés főként az ázsiai elsőség megteremtésére fókuszáljon. A haditengerészetnek pedig bár nagyon fontos szerepe lehet ebben, a műveleti képességeinek és kapacitásainak korlátozottsága az Egyesült Államokéval összevetve már nem igazán probléma. Emiatt a technológiai hátrányok ledolgozása az amerikai versenytárhoz képest nyilván kiemelt távlati célkitűzés, ám a relatíve szerényebb ambíciók elérése elvben szerényebb eszközök birtokában is lehetséges. A kínai haditengerészet jelenlegi fejlődési tendenciái ezek biztosítását célozzák meg.

További – és ha elfogadjuk az ázsiai elsőségekre törekvés teóriáját, nem kevésbé fontos – kérdés azonban, hogy Peking helyzete mennyire megnyugtató e szűkebb geopolitikai térben. Nos, jóllehet a Népi Felszabadító Hadsereg gyors fejlődése eredményezhet relatív katonai elsőséget a számára, de ez az ázsiai stratégiai tér jellemzői miatt semmiképpen nem jelentene kizárólagos dominanciát, minden bizonnyal még az amerikai beavatkozás hiányában sem. Olyan, távlatilag legalább kisebb térségek szintjén továbbra is meghatározó hatalmi képességekkel bíró államok korlátozzák szerepét, mint az Oroszországi Föderáció, Japán, vagy India. Moszkva a közép-ázsiai színtéren releváns, a déli tengerek térségében zajló versengésből minden bizonnyal kikapcsolható, mivel Kína itteni jelenlétének erősödése jelenleg és a közeli jövőben nem okoz komoly érdeksérelmet számára. Japán és különösen India viszont jelentős korlátokat állíthat a kínai tengeri expanzió elé, minek következtében még a jelenlegi impozáns fejlődési trendek fennmaradása mellett sem számíthatunk Kína részéről kizárólagos tengeri uralomra az ázsiai vizeken az elkövetkező évtizedre nézve. Ennek részletesebb feldolgozása azonban meghaladná jelen elemzés kereteit.

Végezetül érdemes elgondolkodni azon is, hogy Peking jelenlegi deklarált stratégiai jövőképében egyszerre szerepel az állam hatékonyságának növelése, a társadalmi és politikai harmónia megteremtése, a Kínai Kommunista Párt egyedüli és megkérdőjelezhetetlen uralmának fenntartása, valamint a kínai egység biztosítása. Ezek a célkitűzések egyszerre igencsak nehezen érvényesülhetnek. A lehetséges kudarcok belpolitikai kezelésében pedig – történelmi tapasztalatok alapján – döntő szerep hárulhat a társadalom önvédelmi ösztöneinek felszítására. Az Egyesült Államokkal való rivalizálás, illetve a tengeri érdekek közvetlen összekötése az ország fejlődésével és „boldog jövőjének” ideájával szinte kínálja magát arra, hogy a tengeri hatalmiság kérdése Kína új össz nemzeti küzdelmének fókuszába kerüljön. Különös kockázatot jelenthet egy ilyen helyzetben, hogy a két hatalom hadihajóinak igen sok alkalmuk nyílik találkozni egymással a Kelet- és Dél-kínai-tengeren.

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ELEMZÉSEK 2020/24

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóintézet munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpontjának Stratégiai Védelmi Kutatóintézete független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

Szerkesztés és tördelés:
Árva János, Tálás Péter

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2019 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)
2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)
2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)
2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Háda Béla, 2020